

ماجول خودیادگیری

تهیه کنندگان: دکتر حسین کریمی موفقی، مهری یاوری،
شهین توحیدی و فاطمه رجب دیزاوندی

یادگیری در فراگیران به روش های مختلفی اتفاق می افتد؛ که یکی از آنها روش یادگیری فعال است. یادگیری فعال زمانی اتفاق می افتد که فراگیران تعامل بیشتری با موضوع برقرار نموده و فقط دریافت کننده علم نباشند. در یک محیط فعال یادگیری، معلمان بجای انتقال یادگیری به فراگیران، تسهیل کننده یادگیری هستند.

به دلیل مزایای مربوط به برآیندهای خودیادگیری، محیط های آموزشی و سازمانی، به طور جدی بر اهمیت آن تأکید می ورزند و ارزش آن به عنوان یک مهارت لازم برای آموزش و کار در قرن بیست و یکم مورد توجه قرار گرفته است.

نولز¹ به نقل از فیشر، کینگ و تاگو² می گوید خودیادگیری به عنوان فرایندی تعریف شده است که در آن افراد برای شناسایی نیازهای یادگیری خود، تعیین اهداف یادگیری، شناسایی منابع و مطالب مورد نیاز برای یادگیری، انتخاب و اجرای راهبردهای مناسب یادگیری و ارزیابی برآیندهای یادگیری خود با یا بدون کمک دیگران وارد عمل شده و ابتکار عمل را در دست می گیرند. در این تعریف باید به دو بعد توجه داشت، اول، خودیادگیری به عنوان یک فرایند یا شیوه یادگیری و دوم، مسؤولیت پذیری که یک مؤلفه مورد نیاز و هم یک برآیند خودیادگیری می باشد. در این نوع یادگیری، یادگیرندگان مسؤولیت برنامه ریزی و جهت دهی مسیر یادگیری خویش را بر عهده می گیرند.

تحقیقات مختلف بر ضرورت خودیادگیری تأکید دارند، به عنوان نمونه شواهد نشان می دهد، افرادی که ابتکار عمل یادگیری خود را به دست می گیرند (یادگیرندگان فعال) در قیاس با کسانی که آموزش ها را دریافت می نمایند (یادگیرندگان منفعل) مطالب

¹ Knowles

² Fisher, King & Tague

بیشتری را یاد گرفته و یادگیری بهتری کسب می نمایند. خودیادگیری با فرایندهای رشد روانشناختی طبیعی انسان سازگارتر است. هدف اصلی آموزش و یادگیری در حال حاضر باید

ایجاد و شکل دهی مهارتهای پژوهش و جستجوگری باشد. یکی از روش های خودیادگیری، ماجول خودیادگیری است.

ماجول خودیادگیری

ماجول خودیادگیری یک مجموعه آموزشی حاوی یک بسته محتوای تمام عناصر و مواد و مطالب جهت آموزش یادگیرنده است و به طور کلی حاوی پیش آزمون، مطالب و محتوای آموزش، رجوع به منابع (کتاب، فیلم و...)، فعالیت و تکالیف یادگیری و پس آزمون است. به عبارت دیگر تکنیکی متوالی برای یادگیری برنامه ریزی شده است.

ماجول های یادگیری، یادگیری را فعال نموده، مدلی مفهومی برای یادگیری فراهم می آورد که نیاز به مکالمه و تکنیکهای کلامی و استاد را کاهش می دهد، استاد را قادر می سازد تا فرایند یادگیری را تجزیه و تحلیل نماید، از آنجایی که در ارزشیابی، نتایج یادگیری بصورت قابل اندازه گیری بیان می شود باعث پیشرفت یادگیرنده می شود، در ماجول ها، یادگیری با بکارگیری تسهیل کننده های آموزشی مانند تصاویر، صوت و... و تمرینات گروهی به حداکثر می رسد و نیز شرایطی را فراهم می آورد که در عدم حضور معلم نیز یادگیری صورت می گیرد.

ساخت ماجول اگرچه زمان بر است اما می تواند بازنگری شود و بارها مورد استفاده قرار گیرد.

درماجول های یادگیری از تکنیک های تسهیل کننده یادگیری مانند منابع

تکمیلی، نمایش، فعالیتهای تیمی و مطالعات موردی، وسایل دیداری و سیستم فیدبک استفاده می شود. ماجول می تواند برای فرد یا برای گروه تهیه شود. برخی تکنیک ها فرصتهایی را برای گسترش یا تکرار فعالیت ها ایجاد می کند که سبب افزایش عمق یادگیری میشود. ماجول ها بسیار انعطاف پذیر بوده و می تواند پیشرفت معلم و فراگیر در موضوعاتی از ریاضی گرفته تا مهارتهای بین فردی را فراهم آورد. استفاده از ماجول برای آموزش های گسترده بسیار مورد تأکید است.

ماجول های یادگیری شامل بخشهای اهداف رفتاری، فعالیت های یادگیری متوالی و ارزشیابی هستند.

اهداف رفتاری

اهداف با افعال رفتاری نوشته می شود که جزییات تغییر رفتار در آن لحاظ می شود.

فعالیت های یادگیری

● فعالیت ها به گونه ای است که به

یادگیرنده در مورد چگونگی پیشرفت اش فیدبک می دهد فعالیت ها از سطح پایین شناختی به سطوح بالا تنظیم می شوند.

● فعالیت ها به صورت اختیاری (یادگیرنده هر قسمت از برنامه را بخواهد استفاده می نماید) و یا گردشی (یعنی برنامه بصورت اتوماتیک از ابتدا تا انتها اجرا می شود و یادگیرنده نمی تواند آن را تغییر دهد) برای رسیدن به اهداف تنظیم می شوند.

● فعالیت ها به گونه ای هستند که بطور خود به خود فرد را به اهداف تعیین شده در ماجول می رسانند.

● فعالیت ها باعث توانمند نمودن یادگیرندگان در رسیدن به اهداف ماجول می شود.

ارزشیابی

این بخش از ماجول، معلم را در ارزیابی یادگیرندگان در رسیدن به اهداف مورد نظر توانمند می نماید.

از جمله نقش های ماجول

یادگیری می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- 1- فراهم آوردن فعالیتهای تسهیل کننده یادگیری بصورت فردی و گروهی
  - 2- به یادگیرندگان اجازه می دهد که با سرعت متناسب با یادگیری خودشان یاد بگیرند.
  - 3- فیدبک فوری به یادگیرنده و یاد دهنده می دهد.
  - 4- از مواد آموزشی (تصاویر، فیلم، صوت) مورد علاقه یادگیرندگان استفاده می شود.
  - 5- فرصتهای بیشتری برای یادگیرندگان در پیشرفت یادگیری شان فراهم می آورد. زیرا استفاده از آن قابل تکرار است.
- ماجول های یادگیری توسط آموزش دهندگان تهیه می شود اگرچه شرکت هایی نیز اقدام به تهیه ماجول ها نموده اند اما آنچه مهم است این است که ماجول های یادگیری باید بر اساس نیازهای یادگیری، یادگیرندگان تهیه شود.

افزایش تجربه آموزش دهندگان باعث ارتقاء ماجول یادگیری شده و ضرورتاً نباید طراحان ماجول هنرمند، نویسنده و یا نمایش نویس باشند.

تمام یادگیرندگان می توانند از یک ماجول بطور موفقیت آمیز استفاده نمایند و می توان برای هر مفهومی یک ماجول یادگیری تهیه نمود.

متخصصین حوزه یادگیری بر گسترش استفاده از ماجول یادگیری تأکید دارند زیرا استرس آموزش کلامی را کاهش و مهارت آموزش دهندگان در تجزیه و تحلیل فرایند یادگیری را افزایش می دهد، ارزشیابی، پیشرفت یادگیری را بهبود می بخشد، ماجول ها امکان استفاده بهینه و حداکثر از مدیا و یادگیری در عدم حضور معلم را فراهم می آورد و اهداف معتبر برای آموزش گسترده فراهم می آورد.

با توجه به ضرورت آمادگی ارائه دهندگان خدمات بهداشتی و درمانی برای یادگیری مادام العمر، خودیادگیری از اهمیت روز افزونی در علوم پزشکی برخوردار است. بنابراین استفاده از ماجول یادگیری به عنوان روشی ارزشمند در آموزش توصیه می شود.

منابع جهت مطالعه بیشتر:

- 1- Talaei A, Hekmatpou D. Exploration of Arak Medical Students' Experiences on Effective Factors in Active Learning: A Qualitative Research. Iranian Journal of Medical Education 2012;12(2):131-41.
- 2- Yousefy A, Gordanshekan M. A Review on development of Self-directed learning. Iranian Journal of Medical Sciences. 2010;10(5):783.
- 3- Mohajer T. Principles of patient education. 2: healthy Publications; 2001.
- 4- Temple C, Rodero ML. Active learning in a Democratic Classroom: The " pedagogical Invariants" of Celestin Freinet (Reading around the world). Reading Teacher. 49. 1995;2:164-7.
- 5-Robinson J, Crittended WB. Learning Modules:A Concept for extension educators? Journal of Extension. 1972.

mail: nms.edo@mums.ac.ir
Web:
http://www.mums.ac.ir/nurse/fa/EDO_main